

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Bouma / Loosdrecht

DE ZELFBEPROEVING

1 Korinthe 11, 26-29

Over de zelfbeproeving wil ik vandaag iets schrijven in verband ook met die bekende woorden uit het avondmaalsformulier: „opdat wij nu tot onze troost het avondmaal des Heren houden mogen, moeten wij ons vóór alle dingen beproeven...“

De zelfbeproeving is voor veel christenen, die zijn opgegroeid in de traditie van ondermeer de Nadere Reformatie, een struikelblok geweest om te eten en te drinken, wanneer Christus ons nodigt met de woorden: „Neemt, eet, gedenkt en gelooft, dat mijn lichaam gegeven is tot verzoening van uw zonden.“

Die zelfbeproeving is op zich een heel gewone zaak. Het is goed wanneer we van tijd tot tijd ons zelf de vraag stellen: leef ik wel met heel m'n hart, met heel m'n leven naar het evangelie van onze Here Jezus. Leef ik vanuit de krachtcentrale, die het evangelie wil zijn in mijn leven. Leef ik naar de geboden van de Here en leef ik vanuit de beloften, die Hij mij gegeven heeft. Maar dan moet die zelfbeproeving er ook toe leiden, dat ik niet wegblijf van de tafel van onze Here Jezus, maar dat ik er naar toe ga, van het brood eet en uit de beker drinkt met een biddend hart: „Schenk mij uw Geest, opdat ik U ontmoet in 't teken van uw lichaam en uw bloed.“

De zelfbeproeving is in sommige kringen nogal eens aanleiding geweest om te gaan wroeten in je zelf, in je eigen zonden en ongerechtigheden zo hoog op te stapelen, dat je er niet meer over heen kunt kijken, en zo ook voorbij ziet aan de hand van de Here Jezus, die naar u en mij is uitgestoken.

Zo zei een oude hervormde broeder in ons dorp laatst tegen me op een bijbelstudieavond: dominee, waarschuw er de mensen toch voor om zo maar aan de tafel des Heren aan te gaan. Dat gaat veel te gemakkelijk in uw kerk. Je moet van binnen er diep van overtuigd zijn, dat je kunt gaan. En dat ben ik niet, ik ben er nog nooit klaar voor geweest, zolang ik belijdend lidmaat ben, want elke dag verraad ik als Judas, mijn Heiland. Ik ben het niet waard aan te mogen zitten aan de tafel des Heren.

Dat laatste is waar. Inderdaad, van onszelf zijn we niet waardig om aan te zitten aan de tafel van onze Heer. Als we naar ons zelf kijken hebben we alle reden om met de verloren zoon uit de gelijkenis te zeggen: „Vader, ik heb

gezondigd tegen de hemel en voor U, ik ben niet meer waard uw zoon te heten.“

We zijn van ons zelf onwaardig, en dat is nou het mooie; de grootste zondaars wil de Here voor waardige medegenoten van zijn tafel houden. Maar dan ook niet naar je zelf blijven kijken, maar opzien naar de Here Jezus, die ons in genade wil aannemen.

De zelfbeproeving is dus een zaak van geestelijk kennen, door het avondmaalsformulier betrokken op de gedachtenis aan Christus. Ik denk dat dat opzichzelf heel juist is, maar ik zie in de zelfbeproeving in 1 Korinthe 11 nog een aspekt naar voren komen.

En wel dit aspekt. Uit 1 Korinthe 11 blijkt dat de viering van het avondmaal een opzettelijk moment was tijdens een zogenaamde liefdemaaltijd, die bedoeld was om te delen in elkaars armoede en rijkdom, in elkaars tekort en overvloed. De armen brachten mee van hun tekort (een kleinigheid), de rijken van hun overvloed en alles kwam terecht op die éne tafel, waarvan ieder mocht nemen wat 'ie nodig had, zodat allen verzadigd werden.

Nu was het in Korinthe zó, dat ieder zijn eigen meegebrachte spijzen tot zich nam. De welgestelden aten hun goede spijzen en de minderbedeelden moesten genoegen nemen met het weinige dat ze zelf mee gebracht hadden. Zodat, wanneer de gemeente het avondmaal vierde, de één verzadigd was van het goede eten, terwijl de andere nog honger had.

Ik denk dat de apostel op deze ergerniswekkende wijze van gemeenschapsoefenen, het oog heeft, wanneer hij die Korinthiërs oproept tot zelfbeproeving. In ieder geval dit is de aanleiding tot zijn oproep.

Wie net doet alsof het gaat om een gewone maaltijd, wie eet en drinkt met boosheid in het hart tegenover zijn rijke broeder of met verachting voor zijn arme broeder, die is schuldig aan het lichaam en bloed van de Here. Die zondigt tegen de Here zelf, omdat hij niet weet te onderscheiden dat het in de tekens van brood en wijn gaat om de gemeenschap met de Heiland zelf.

Daarom drukt de apostel het de gemeenteleden in Korinthe op het hart: Zorg er voor dat de wijze waarop u samenkomt de gedachtenis aan het lijden en sterven van de Hei-

IN DIT NUMMER

- 217 Ds J. Bouma, De zelfbeproeving
- 218 Drs H. de Jong, Over de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift (antwoord aan Ds H. J. van der Kwast)
- 219 Dr Bong Ho Sin, Centrum voor zending in Azië
- 220 Prof. dr H. J. Jager, Zo was het (41)
- 222 P. C. van Wijk, Terloops... (Bij het overlijden van Laurens Frederik Venderbos)

land niet in de weg staat. Beproof u zelf: is de manier waarop u samenkomt wel goed, is uw hart recht tegenover uw broeder en zuster, aanvaard u elkaar wel echt als broeders en zusters in onze Heer.

Waarom is die zelfbeproeving nu zo belangrijk? Wel, avondmaal vieren is de verkondiging van de dood des Heren, totdat Hij komt (vs. 26). Daar is geestelijke rijpheid voor nodig, een goede geestelijke instelling. En toestanden als in Korinthe getuigen daar niet van.

Want wie de dood des Heren verkondigt, die concentreert zich op het centrum van het christelijk belijden: Gods vergevende genade voor zondaren.

De dood van Christus verkondigen, dan zeg je: Here, ik moet het niet van mij zelf hebben, maar ik moet het hebben van uw vergevende liefde. U bent mijn heil, de rots waaraan ik het anker van mijn leven mag vast haken.

Daarom moet zelfbeproeving er ook niet toe leiden dat we wegblijven van de tafel des Heren. Nee, zelfbeproeving brengt ons tot de tafel des Heren, al zal het dan vaak door de bekering heen moeten gaan.

Want wanneer wij het avondmaal niet meevieren, wanneer wij de tafel des Heren mijden, doen wij ons zelf te kort.

Zouden wij, als Christus ons nodigt met de woorden: „neemt, eet, gedenkt en gelooft...”, zouden wij dan tot Hem mogen zeggen: nee Heer, dat is niet voor mij, ik mag van mij zelf niet aangaan, laat mijn plaats maar open blijven.

We moeten daarbij één ding bedenken: het avondmaal is geen maaltijd voor ingewijden, geen maaltijd voor zondeloze mensen, maar het is de maaltijd waar Christus zichzelf geeft aan mensen, die hun heil buiten zichzelf zoeken in Hem.

Daarom moet het een vreugde zijn aan te mogen gaan aan de tafel van uw Heer, tot uw troost, tot uw bemoediging, tot uw heil.

Kijk niet voortdurend naar u zelf, maar kijk naar Hem, verhef uw hart in de hemel tot Christus, die voor u geleden heeft en gestorven is.

Ik mag eten en drinken, ik, die door Hem verlost ben van de zonde, van mijn egoïsme, ik, die zo met me zelf bezig ben.

En daarom vier ik het avondmaal, samen met mijn broeders en zusters, verkondig ik de dood des Heren, totdat Hij komt.

H. de Jong / Amsterdam

Over de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift

(antwoord aan ds H. J. van der Kwast) (1)

Het was niet te verwachten dat ik aanstonds door iedereen zou worden begrepen, laat staan dat ik op grote bijval kon rekenen, toen ik in verband met de identiteit van onze kerken schreef over het gezag van de Heilige Schrift. Ik ben mij ervan bewust geweest dat ik daarmee aan iets zeer gevoeligs raakte en daarom ben ik ook niet gepikeerd over de scherpe toon waarop sommigen hun reacties hebben gegeven. Collega Van der Kwast is algemeen geprezen om de goede toon die hij wist te bewaren en voor

kerkelijk leven

wat de eerste drie artikelen betreft, die hij op 7, 13 en 21 december van het vorige jaar schreef, ben ik 't daar ook goed mee eens. Het laatste artikel van 8 febr. 1980 was evenwel 'n beetje stemmingmakend, omdat hij de namen van voorgangers als Gerijdanus, Schilder en

pastorale notities

ORGANIST

Op 1 mei was Hilversum 4 toebedacht aan de Vara en ik keek er vreemd van op, toen het programma om goed zeven uur begon met orgelspel: de variaties van Buxtehude over „Wie schön leuchtet der Morgenstern”; lied 157 van het Liedboek.

Een orgel bij de Vara en een kerstlied op 1 mei! Maar de omroeper gaf toelichting. Het gehele programma zou staan in het teken van de dageraad.

De dag daarvoor, de bekende dertigste april, was er op dit punt ook iets merkwaardigs. Er was het volk duidelijk gemaakt, dat ons staatsbestel geen kroning kent en dat de inhuldiging niet in een kerkdienst plaatsvinden zou. Maar toch: de kroningsmis. En dan meen ik me te herinneren, dat de Belgische aankondiger bij een concert van Vox Evangelica in Culemborg gezegd heeft, dat deze mis gecomponeerd is ter gelegenheid van de

wijding van een wormstekig Maria-beeld. Maar men heeft in februari van dit jaar gedacht: Hebben we iets over een kroning in de muziekportefeuille? Welja jongens, er is toch een kroningsmis? Zijn we meteen klaar!

Hoe lang hebben musici en hun organisaties niet gehamerd op het betrachten van stijl. In de kerk geen Largo van Händel, want dat komt uit een opera. Bij een huwelijksinzegening geen bruiloftsmars om dezelfde reden. Maar ook niet „Wat de toekomst brengen moge” want dat kun je niet maken: het bruidspaar laten zingen dat het de dag van heden draagt met een rustig kalme moed.

Dank aan onze serieuze organisten. Alles wat ze spelen, willen ze stijlvol doen en ze geven niet toe aan de zo gemakkelijk te bevredigen zucht naar sensatie of sentimentaliteit. Zaterdagmorgen zucht de prediker tegen het werk dat hem wacht, maar hij bedenkt, dat de organist met het „briefje” naar de kerk gegaan is en dat die z'n vrije zaterdag opoffert om er iets goeds van te maken. Dat spoort de prediker aan. Hij weet dat hij een compagnon heeft. Ze zullen de volgende dag van elkaar horen, wat het geworden is.

A. H. Algra, Sliedrecht

Holwerda te berde bracht en het liet voorkomen alsof ik er niet van overtuigd zou zijn dat zij wetenschappelijk integer waren. Ook schreef hij over „krenkende passages” voor onze predikanten in het algemeen. Nu, een zekere dogmatische bevangenheid is aan de vaders in hun uitleg van de Schrift wel eigen geweest, een gladstrijken van onoffenheden in de bijbel vanwege een onfeilbaarheidsleer die ik niet meer deel, maar laat ieder gerust zijn: voor hun eerbied en nauwgezetheid heb ik groot en blijvend respect.

Toen ik schreef over de mentaliteit van 'laten we maar niet al te nauwkeurig lezen', had ik, zoals duidelijk kon zijn, de 'van-kaft-tot-kaft'-mensen op het oog.

Maar de al of niet of minder geslaagde toon van een artikel is natuurlijk niet iets om lang bij stil te staan. De lezers betalen hun abonnementsgeld voor belangrijker zaken.

Wat staat er in de artikelen van ds Van der Kwast en wat heeft hij aan argumenten tegen mijn artikelen ingebracht?

Laat ik daarvoor een samenvattend citaat kiezen. „In wat ds De Jong schrijft bespeur ik een zeker perfectionisme, waarin alles recht in het gelid moet staan, wil de Schrift inderdaad onfeilbaar zijn.” Ik ben dit met ds Van der Kwast helemaal eens. Ik ben in mijn artikelen op het standpunt van de onfeil-

baarheid gaan staan om zo aan te tonen dat die onfeilbaarheidsleer, strikt genomen, tot moeilijkheden leidt. Ik wil namelijk af van dat begrip 'onfeilbaarheid', omdat het onduidelijk is en oneigenlijk bijbelgebruik in de hand werkt. Want ds Van der Kwast kan wel schrijven: „De onfeilbaarheid van de Schrift is niet die van een notariële acte of een strak juridisch vastgesteld wetboek”, — maar voor die bewering krijgt hij geen enkel woordenboek op zijn hand. Onfeilbaarheid is op deze manier altijd een woord waar een nadere verklaring bij gegeven moet worden. Voor mij is dat een reden om het woord, dat zelf niet eens uit de Schrift komt, af te schaffen.

Trouwens, ds Van der Kwast blijft zelf niet bij de verklaring die hij ervan geeft. Enerzijds trekt hij zich met de onfeilbaarheid terug op het geheel van de Schriften en op het doel ervan en hij haalt in dat verband het mooie artikel 7 van de Ned. Geloofsbelijdenis aan (waar ik zelf ook van heler harte achter sta, — voeg ik er maar even voor de volledigheid aan toe). Maar als ik dan op een kleine onfeilbaarheid van een onderdeelje wijs, antwoordt hij mij: „Je moet dit kleine onderdeelje, dat misschien iets onduidelijks heeft, gewoon uit het geheel van Paulus' brieven verklaren. Dan is er geen enkel probleem.” Dan wordt dus vanuit het geheel toch weer een uitval gedaan naar de details om ook die in de onfeil-

baarheid te betrekken. Dit vind ik in en uit praten. En we leven in een tijd waarin veel gemeentelieden dit ietwat willekeurige, toedekkende en bevoogdende spreken van de orthodoxe theologie op dit punt beginnen te doorzien. Wij moeten hen serieus nemen.

Wij zullen een stapje terug moeten met onze Schriftleer. Ik bedoel niet dat we een onhoudbaar gebleken opvatting direct moeten vervangen door een betere. Bijvoorbeeld dat we van een meer *kwantitatieve* opvatting inzake de goddelijke geïnspireerdheid van de Heilige Schrift moeten overstappen op een meer *kwalitatieve* — een overgang die op zo menig gebied plaats vindt vandaag —, nee, we zijn aan een nieuwe opvatting nog niet toe. Wat eerst moet gebeuren is dat we enkele feiten onder de ogen zien. Theorie-vorming kan daarna nog wel eens komen, voor wie dat nodig vindt. De geschiedenis kan ons op dit punt leren. Want de overgang van de *mechanische* naar de *organische* opvatting van de inspiratie is ook te vlug en te argeloos gemaakt. Er is veel mee vervaagd en toegedekt. Daarom, eerst moeten enkele feiten tot ons doordringen.

Wat voor feiten? Wel, feiten van het kaliber van Paulus' opmerking over de dorsende os — waarvan niemand mij tot dusver heeft kunnen aantonen dat ik daar fout mee zat. Een aantal kleine onjuistheden dus, die niet in het centrum maar aan de rand van de Schrift liggen. Ik heb weliswaar de vorige maal gesproken over een 'rand van *onzekerheid*', maar dat was een eufemisme, een mooiere manier van zeggen dan de werkelijkheid toelaat, want in werkelijkheid gaat 't niet om dingen waarover we in 't onzekere behoeven te blijven. Ik althans ben er zeker van dat 't om kleine *onjuistheden* gaat. Maar om een schijn van eigenwijsheid te voorkomen, sprak ik van een 'rand van *onzekerheid*', want ten slotte kan ik me vergissen hoewel ik dat in dit geval niet geloof. Ieder schoolkind kan me immers narekenen. Theologie-studie is daarvoor niet nodig. Ik keer me dan ook krachtig tegen het verwijt (niet van ds Van der Kwast overigens) als zou ik vanuit een theologische hooggevoelendheid over de Schrift oordelen. Integendeel, ik keer dit verwijt om: er zit in onze theologische traditie een bevangenheid die doet sjoemelen met gegevens. Dat gebeurt argeloos en vanuit liefde tot Gods Woord, ik weet en waardeer dat, maar het kan tot schuld worden als het tegen alle evidentie in wordt volgehouden.

Ik ga nu een opsomming geven van zeven met zorg gekozen gevallen waarin de Schrift m.i. een onjuistheid bevat. Waarom met zorg gekozen? Omdat ik wil komen met voorbeelden die iets *onweerlegbaars* hebben, omdat ze tevoorschijn zijn gekomen bij het vergelij-

ken van Schrift met Schrift. Zodat iedereen, geschoold of niet-geschoold, mij kan narekenen.

1) In Gen. 11 : 31-12 : 1 (zie ook vs. 5) wordt duidelijk gezegd dat de roeping van 's Heren wege tot Abraham kwam, toen deze reeds met vader Terach uit Ur der Chaldeëen meegegaan was naar Haran. Vandaaruit, vanuit Haran dus, gaf Abraham gevolg aan de roepstem van God. Stephanus echter, in zijn bekende rede van Hand. 7 (vs. 2 v.v.) zegt: „De God der heerlijkheid is verschenen aan onze vader Abraham, toen hij nog in Mesopotamië was, voordat hij in Haran ging wonen, en Hij zeide tot hem: verlaat uw land en uw bloedverwanten en kom herwaarts naar het land dat Ik u wijzen zal. Toen vertrok hij uit het land der Chaldeëen en vestigde zich in Haran. En nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem vandaar over naar dit land, waar gij nu woont.” M.i. kan wat in Gen. 11/12 staat en wat we in Hand. 7 lezen niet allebei waar zijn.

2) In Gen. 35 : 19, 20 lezen we: „Zo stierf Rachel en werd begraven aan de weg naar Efrath, dat is Bethlehem. En Jakob zette op haar graf een opgerichte steen, dat is de opgerichte steen van Rachel tot op heden”. (zie ook Gen. 48 : 7). In 1 Sam. 10 : 2 echter wordt voor Rachel's graf een plaats aangegeven in het gebied van Benjamin (Zelzah). Bij deze traditie sluit de profeet Jeremia zich aan, als hij in hfst. 31 : 15, met een duidelijke toespeeling op Rachel's sterven in die omgeving, zegt: „Hoor, te Rama klinkt een klacht, bitter geweest: Rachel weent om haar kinderen, zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat er geen meer is.” Rama, de plaats waarvandaan de joodse ballingen naar Babel werden afgevoerd, Jer. 40 : 1, lag evenals Zelzah in het kleine stamgebied van Benjamin. De ene of de andere traditie is juist; Rachel kan niet op elk van beide plaatsen begraven liggen.

3) In Gen. 50 : 13 lezen we van de zojuist gestorven vader Jakob: „Zijn zonen vervoerden hem naar het land Kanaän en zij begroeven hem in de spelonk van het veld van Machpéla, welk veld, tegenover Mamre gelegen, Abraham tot een eigen grafstede had gekocht van de Hethiet Efron.” In Hand. 7 : 15 en 16 staat echter iets anders: „En Jakob trok af naar Egypte, en hijzelf stierf, en onze vaders; en zij werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het graf dat Abraham voor een som gelds van de zonen van Hemor te Sichem gekocht had.” Stephanus (of Lucas) schijnt hier gegevens uit Gen. 23 en Gen. 34 met elkaar te verwarren. Hoe dit ook zij, vader Jakob kan niet op twee plaatsen tegelijk begraven liggen.

4) In Ex. 30 : 6 wordt ten aanzien van het gouden reukoffer bepaald: „Gij zult het zetten vóór het voorhangsel, dat vóór de ark der getui-

genis is, vóór het verzoendeksel dat boven de getuigenis is, waar Ik met u zal samenkomen.” Hoewel er voor mij voldoende duidelijkheid is omtrent de plaats die hier bedoeld is, namelijk in het heilige en niet in het heilige der heilige, kan ik me toch voorstellen dat daarover aarzeling bestaat. Toch doen Ex. 26 : 33b, 39 : 35-38, 40 : 3-5 en 20-28 (gezien de volgorde van het tabernakel-meubilair in de laatste drie aangehaalde Schriftplaatsen) alle onzekerheid verdwijnen: het reukofferaltaar stond in het heilige. Daarmee stemt ook overeen dat een niet-hogepriester als Zacharias

dit altaar bediende (Luc. 1 : 9) wat niet mogelijk zou geweest zijn als het reukofferaltaar in het heilige der heilige gestaan had, waar immers alleen de hogepriester, en dat slechts eenmaal per jaar, mocht komen, Lev. 16 : 2 en Hebr. 9 : 7. Toch staat in Hebr. 9 : 3, 4 te lezen: „en achter het tweede voorhangsel was een tent, genaamd het heilige der heiligen, met een gouden reukofferaltaar en de ark des verbonds...” Hier staat dus het gouden reukofferaltaar niet in het heilige, maar in het heilige der heiligen. Dit kan niet beide waar zijn. Volgende week verder, D.V.

Bong Ho Sin / Leiden

Centrum voor zending in Azië

Zending is een taak, die een wezenlijk deel uitmaakt van de kerk: Een kerk, die niet geïnteresseerd is in zending is een stervende kerk, en helaas zijn er daarvan in West-Europa te veel. Zij verkondigen vaak dat de zending mislukt is of gefaald heeft, zending heeft geen plaats in de wereld van vandaag, of zending moet „bevroren” worden, enz. In feite zijn de zendingsactiviteiten echter noch dood, noch overbodig. In Azië is er heden ten dage een groeiend bewustzijn van het belang van zending, en nieuwe zendingsstrategieën worden ontwikkeld en beproefd. In wat hierna volgt zou ik U graag willen laten kennismaken met een Centrum om het feit te illustreren, dat Gods zendingswerk in geen geval tot stilstand is gekomen.

Op 1 mei 1974 werd Seoul, Korea, een nieuw theologisch instituut opgericht, dat Aziatisch Centrum voor Theologische Studie en Zending (ACTS) heet (letterlijk vertaald: het zendingsboek „Handelingen”). Deze nieuwe school is niet gewoon maar één van de ongeveer 200 theologische trainingscentra, die er in Zuid-Korea zijn. Het is uniek in verschillende opzichten.

ACTS is het eerste en wellicht enige trainings-instituut voor alle Aziaten op een gevorderd peil. Zijn eerste doel is niet om Koreaanse theologische studenten te onderwijzen, maar om toekomstige kerkelijke voorgangers en zendelingen van andere Aziatische landen op te leiden. Alle colleges worden in het Engels gegeven en ongeveer 90% van alle bibliotheekboeken zijn ook Engelse. In zijn 6-jarig bestaan heeft ACTS studenten gekregen uit Japan, Taiwan, Hong Kong, de Filipijnen, Singapore, Maleisië, Thailand, Laos, Indonesië, India, Ceylon (Sri Lanka), Pakistan en West Samca.

Na de 2e wereldoorlog hebben de kerken in Azië de behoefte aan goed onderwezen voorgangers gevoeld, vooral ook omdat het peil van het wereldlijke onderwijs stijgende is.

Vele jonge christenen in Azië zijn naar Europa of Amerika gegaan voor hun theologische opleiding met het doel om te voorzien in de behoefte van de Aziatische kerken. Maar het merendeel van hen is nooit teruggekomen. Niet alleen is de materiële welvaart in het Westen te verleidelijk, maar ook is dat wat zij in het Westen geleerd hebben totaal niet van toepassing op hun plaatselijke situaties. De beurzen, waarvoor Amerikaanse en Europese kerken voor deze Aziatische studenten gezorgd hebben, zijn meestal nutteloos verloren gegaan. Zij wilden liever verzekeringen verkopen in Amerika, dan meelijden met hun christelijke broederschap thuis. Het liep erop uit, dat de beste hersenen ('brains') van de Aziatische kerken naar Europa en Amerika gestuurd werden.

Daarom besloten Aziatische kerkleiders op een conferentie in Singapore in 1973 om een theologisch instituut op een gevorderd peil in Azië op te zetten, bij voorkeur in India of Korea. Korea heeft het voordeel dat het veel goed opgeleide evangelische theologen heeft, mogelijk meer dan alle theologen in de rest van Azië bij elkaar, en dat het heel snel groeiende kerken heeft (jaarlijks 600.000 nieuwe leden in de laatste 5 jaar). Met de goedkeuring van de Internationale Advies Commissie (Raad) konden Dr Chul-Ha Han en verscheidene andere theologen het nieuwe centrum, ACTS, beginnen. Van het begin af aan heeft ACTS het beleid gevoerd geen enkele Aziatische student toe te staan ergens anders heen te gaan dan naar zijn of haar land van herkomst en niemand te helpen om in

Dr Bong Ho Son studeerde theologie aan het Westminster Seminary in Amerika en filosofie aan de Vrije Universiteit. In 1972 keerde hij terug naar zijn geboorteland Korea, waar hij in Seoul werkzaam is als hoogleraar in de filosofie. Tot juli dit jaar is hij met zijn gezin voor een jaar studieverlof terug in Nederland. Hij is lid van de Ned. Geref. Kerk van Oegstgeest. 's Zondags gaat hij voor in een eredienst van de „Korean Reformed Church” in het kerkgebouw van de Ned. Geref. Kerk van Amstelveen voor zijn landgenoten.

Voor wie contact met hem wil opnemen, volgt hier zijn adres tot eind juli: Dr B. H. Son, Schubertlaan 167, 2324 CS Leiden. Telefoon 071-767106. Hij spreekt goed Nederlands. Vanaf september is zijn adres: 181-33 Sadang-Dong, Kwan Ak-Ku, Seoul, Korea of Asian Center for Theological Studies and Mission, 187 Choongjeong-Ro 3-ga, Seodaemoongu, Seoul, Korea.

Korea te blijven na het beëindigen van zijn of haar studie. Tot dusver is niemand van de afgestudeerden naar Amerika of Europa gegaan.

De inhoud van het onderwijs op ACTS verschilt van andere theologische scholen in Korea of in het Westen. Natuurlijk moeten de studenten Grieks, Hebreeuws, kerkgeschiedenis, dogmatiek, Bijbelse theologie, zendingswetenschappen, enz. leren (de inhoud van de traditionele theologische opleiding). Maar veel tijd wordt besteed aan de problemen van Azië en de Aziatische kerken. Bijvoorbeeld wordt een hele avond per week gewijd aan problemen als de traditionele godsdiensten van Azië en het Christendom, modernisering en kerk, Aziatisch communisme en Christendom, de invloed van de secularisatie van de cultuur, de herleving van Aziatische godsdiensten, nationalisme en kerk, Aziatische christelijke kunst, enz. Vele experts op deze gebieden, zowel christelijke als niet-christelijke, worden uitgenodigd. Soms komen geleerden in Boeddhisme en Confucianisme spreken en eens moest een Moslim-zending uit Pakistan zijn geloof verdedigen tegenover de vragen van studenten en faculteitsleden. De faculteit, die misschien de grootste in heel Azië is met 9 'full-time' gegradueerden in filosofie en theologie, voelt zich bekwaam genoeg om over zulke kwesties van andere godsdiensten te handelen. Ook werken ze onafhankelijk van de Wereldraad van Kerken. Elke student moet minstens twee scripties over één van de bovengenoemde problemen schrijven en wordt aangemoedigd een eindscripctie te schrijven over de problemen, die met hun concrete situatie te maken hebben. ACTS nodigt vele bekende evangelische geleerden, theologen en kerkelijke voorgangers uit om speciale colleges te geven. In november j.l. bijvoorbeeld gaf Prof. dr Jonathan Chae, hoogleraar aan de Chinese Theologische Hogeschool in Hong Kong, een vooraanstaande deskundige van de christelijke kerk op het vasteland van China, een serie openbare colleges over China en leidde een studiegroep van een hele dag lang over zendingsstrategie voor communistische China met kerkelijke voorgangers, die klaar staan om voor China te gaan werken. Eén van de vele gasthoogleraren (minstens één cursus per jaar), is Dr Carl Henry, de vroegere redacteur van 'Christianity Today'. Prof. dr ir. E. Schuurman is ook uitgenodigd om een serie colleges op ACTS te komen geven, die betrekking hebben op de belangrijke plaats van de techniek in de Aziatische maatschappij van vandaag. ACTS stelt er belang in om 'all-round' christelijke voorgangers op te leiden, die met kennis van zaken tot hun vaderland kunnen spreken.

ACTS nodigt niet alleen kandidaten voor hogere graden in theologie uit, maar ook zendingsleerlingen. In feite heeft het meer zendingsleerlingen dan kandidaten voor een graad en ACTS is niet ontevreden met hen. Zending in algemene zin is het hoofddoel van ACTS. Azië, dat 62% van de wereldbevolking bevat, is het minst christelijk van alle continenten: slechts 2% van de Aziaten is of R.-Katholiek (ongeveer 1%) of Protestant (1%), vergeleken met 20% in Afrika en 24% in Communistisch Rusland. Toch werkt slechts 40% van alle zendelingen in Azië, het meest verwaarloosde zendingsveld. Bovendien is de traditionele zendingsmethode niet geschikt voor de moderne situatie van Azië. Het merendeel van de Aziatische landen is een kolonie van het christelijke Westen geweest en met herlevend nationalisme en traditie maakt een diep-gewortelde haat jegens het Westen het werk van Westerse zendelingen zeer vruchteloos. In de eeuw van nationalisme is de gedachte van buitenlandse zending op zich misplaatst. ACTS' bedoeling met zending is gebaseerd op het principe dat christenen uit het land zelf de beste zendelingen zijn. Anders dan buitenlandse zendelingen hebben zendelingen uit het land zelf niet zo'n lange, pijnlijke, moeilijke en kwetsbare tijd nodig om de taal, de gewoonten en de cultuur te leren kennen. Zij hebben niet zoveel financiële steun nodig als de buitenlandse. In India bijvoorbeeld, zou een zending uit het land zelf in zijn (financiële) behoeften kunnen voorzien met 200 gulden per maand, terwijl een Nederlandse zending minstens 1500 gulden of meer nodig zou hebben. De meeste Westerse zendelingen in India brengen de helft van hun tijd in hun zomerverblijf door, omdat het weer in de zomer te heet is voor hen, terwijl een Indiase zending, als hij niet bedorven wordt door Westerse collega's en de Wereldraad van Kerken, niet zou weten wat vakantie is. In Korea bewoont een Westerse zendingsorganisatie één van de meest schilderachtige zeeverblijven uitsluitend voor zich en deze Westerse zendelingen brengen daar hun buitensporig lange vakantie door, terwijl de meeste Koreanen (incl. vele kerkelijke voorgangers) zich het hele seizoen afmatten. Daardoor beletten vele Westerse zendelingen de evangelisatie in Korea in plaats van die te bevorderen.

Uit deze overwegingen tracht ACTS kandidaten voor de zending uit het thuisland zelf uit te nodigen, hen te trainen en terug te sturen met wat financiële steun van Koreaanse kerken. Een kerkgenootschap in Korea is van plan 100 kerken in India te steunen en ACTS ontwikkelde een programma om 100 nieuwe kerken in Indonesië op te zetten met financiële steun van Koreaanse kerken. Alle buitenlandse studenten van ACTS zijn zendingskandidaten van Koreaanse kerken in die zin, dat zij, zodra zij terugkeren, zo nodig steun van Koreaanse kerken krijgen.

Men zou kunnen vragen: waarom is het nodig dat zij naar Korea komen om zendingstraining te krijgen? Naast de gekwalificeerde faculteit en faciliteiten als de bibliotheek heeft Korea groeiende kerken. Buitenlandse studenten kunnen gestimuleerd worden en onderwijs krijgen, en de methode van evangelisatie- en pastoraal werk leren. Onlangs hebben predikanten uit Thailand, Japan, Indonesië, Hong Kong en Taiwan Korea bezocht om te zien hoe de Koreaanse kerken groeien en velen van hen geven blijk van zichtbare zegen door dezelfde methoden in hun pastoraal werk toe te passen. Elke buitenlandse student van ACTS wordt als assistent-predikant aan een Koreaanse kerk toegewezen en krijgt praktische training van de predikant.

Dit alles zou heel gemakkelijk en alleen maar optimistisch kunnen klinken. Maar niets is minder waar dan dat. ACTS moet veel problemen op-

H. J. Jager / Kampen

Zo was het (41)

In m'n pastorale praktijk heb ik gemerkt, dat vele broeders en zusters graag van de kansel hoorden verkondigen, dat zij slecht waren. Zo in het algemeen: de mens is slecht. Maar dat mocht ook gerust van gelovigen gezegd worden. Bepaalde zonden wilde men liever niet zien aangewezen. Maar dat ook de christenen weinig of niets van hun leven terecht brachten, stemde men graag toe. Al te graag dunkt mij. Dat heeft mij niet weerhouden om mij te houden aan de opdracht van Jezus Christus: Verkondig de Blijde Boodschap. Maar dan ook: Leer hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. We moeten niet scheiden wat door de Here samengevoegd is. Ik ging er vanuit, dat er verschil is tussen goddelozen en rechtvaardigen. En dat allen, die in de Here Jezus geloven er ook voor moeten zorgen, dat dit verschil er in hun leven is. En dat zij anders niet zullen ingaan in het Koninkrijk der hemelen.

lossen en het heeft veel gebed en steun van Christenen over de hele wereld nodig. De grootste moeilijkheid is, dat gekwalificeerde studenten in de meeste Aziatische kerken schaars zijn. Knappe jonge mensen gaven de voorkeur aan wereldse studies en banen. Tot dusver heeft God ACTS gezegend met verscheidene goede studenten, maar hun aantal blijft beperkt. Op het ogenblik hebben we 16 studenten op de Campus, terwijl 10 anderen thuis aan hun proefschrift werken. Soms moeten de hoogleraren langs verschillende Aziatische landen reizen om goede kandidaten aan te werven. Een ander probleem is het gebrek aan niet-Koreaanse staf- en faculteitsleden. Elk Aziatisch land lijdt aan het tekort aan goede theologen en niet één land is bereid er één aan ACTS uit te lenen. Terwijl er enkele duizenden Aziatische theologen en predikanten in Amerika en Europa zijn, zijn er maar enkelen bereid om in het arme en onveilige Azië en op ACTS te lijden. Op het ogenblik bestaat de hele staf en de faculteitsleden uit Koreanen, op drie Amerikanen na.

Wat betreft de financiën is ACTS door moeilijke tijden gegaan. In het begin moest het hele project gefinancierd worden door verscheidene rijke Amerikaanse christenen. Billy Graham bijvoorbeeld, begon de steun met een schenking van 200.000 Amerikaanse dollars als bibeltheekfonds. Het wordt nog steeds gebruikt om boeken en ander studiemateriaal te kopen om één van de beste bibliotheken in Korea op te bouwen. (Jarenlang heb ik de bibliotheek onder mijn hoede gehad. Ik ben erg zorgvuldig geweest om te voorkomen, dat er één boek gekocht werd, dat niet echt nodig was. Deze actie is nu afgesloten. De bibliotheek van ACTS is al bekend als de beste van de theologische scholen in Korea).

Langzamerhand steunen de Koreaanse kerken ons heel actief. Toch heeft ACTS te lijden van het feit dat het geen seminarie van een kerkgenootschap is. Dit jaar bereikt de steun uit Koreaanse bronnen meer dan 133.000 gulden. Daarvan financiert ACTS een kleine campus met een bescheiden gebouw voor kantoren, bibliotheek, leslokalen, slaapzaal en een paar kamers voor gasten.

Alle buitenlandse studenten hebben een volledige beurs met inbegrip van medische onkosten en voor sommigen zelfs zakgeld (de meeste buitenlandse studenten krijgen zakgeld en boekenvergoeding van de kerken waaraan ze zijn toegewezen). Sommige studenten, vooral uit de armere landen in Azië, worden voorzien van hun reiskosten van en naar huis. Azië is het armste van alle continenten met een gemiddeld inkomen per hoofd van 200 Am. dollars per jaar (vergeleken met Nederland, dat meer dan 8000 Am. dollars inkomen per hoofd van de bevolking heeft), en weinig jonge christenen kunnen zich veroorloven om in het buitenland te studeren. Vele staf- en faculteitsleden offeren veel en de Koreaanse studenten, op het ogenblik ongeveer 150, betalen tamelijk hoog collegegeld om de studie van hun buitenlandse medestudenten te steunen.

Na 7 jaar verblijf in Korea in Nederland teruggekeerd vindt ik, dat de Nederlandse mensen een beetje te goed leven. Het zou heel nadelig zijn voor hun christelijk getuigenis en hun 'zieleheil' als de Nederlandse christenen doorgaan met zó te leven. Om wille van Uw geestelijk heil en om wille van de Aziatische zending (niet voor mijzelf en voor de Koreaanse kerk, die rijk genoeg is), zou ik U willen vragen om ACTS te steunen in de vorm van een beurs (ongeveer 500 gulden per maand voor een student) of in de vorm van een salaris van een hoogleraar (ongeveer 2000 gulden per maand). Of elk ander gebaar van steun zou bemoedigend zijn voor onze inspanningen.

In m'n voorgaand artikel heb ik trachten aan te tonen, dat de rechtvaardigen in het O.T. zich bij gelegenheid en als het nodig was, wel durfden beroepen op hun oprechtheid van hart en vroomheid van wandel. Nu zou men kunnen tegenwerpen: maar dat was een zekere wettische vroomheid. Behorend bij het Oude Verbond. Zoiets is mij wel eens overkomen, als ik mij wel herinner. Waar haalt men zulk een onderscheid vandaan? Ik vind het in de Schrift nergens. Maar stel eens dat er enige waarheid in school, waarom spreekt het Nieuwe Testament dan op dezelfde wijze als het O.T.?

In Lukas 1 : 6 lees ik: „Zij (Zacharias en Elisabeth) waren beiden rechtvaardig voor God en leefden naar alle geboden en eisen des Heren, onberispelijk.” In Lukas 2 : 25 dit: „Deze man (Simon) was rechtvaardig en vroom, hij verwachtte de vertroosting van Israël en de heilige Geest was op hem”. Kan dit ook niet gezegd worden van Anna, een profetes? Van haar wordt gezegd: „Zij diende God onafgebroken in de tempel, met vasten en bidden, nacht en dag.” Zij zullen de enigen wel niet geweest zijn in die dagen. De meerderheid zal wel schijnvroom en schijnheilig zijn geweest. Zoals de Here Jezus dit van Schriftgeleerden en Farizeeën zegt. En de „schare, die de wet niet kende”, zal zich wel nergens wat van aange trokken hebben. Maar rechtvaardigen waren er toch ook. Zouden die er nu niet meer zijn?

En laten we eens horen wat de Heiland in de zaligsprekingen van zijn leerlingen zegt. Naar Hem moeten we toch luisteren? Dat is niet niks wat Hij

van hen zegt, die in Hem geloven en Hem volgen. Hij noemt hen in Matth. 5 : 3 v.v.: Armen van geest. Zij kunnen zichzelf niet redden, verwachten alles van Gods genade. Hunner is het Koninkrijk der hemelen.

Zij treuren. Hebben verdriet van allerlei ongerechtigheid. Zij zullen vertroost worden.

Zij zijn zachtmoedig, niet brutaal. De brutalen mogen de halve wereld hebben, naar het spreekwoord zegt. Maar zij zullen de nieuwe wereld erven.

Zij hongeren en dorsten naar gerechtigheid. Midden in de ongerechtigheid van deze wereld. Zij zullen verzadigd worden van de gerechtigheid van het Koninkrijk Gods.

Zij zijn barmhartig, met ontferming bewogen, hun zal barmhartigheid geschieden.

Zij zijn rein van hart. Daarom zullen zij God zien. Bij de HERE wezen. Ze zijn vredestitelers, zoeken vrede met alle mensen. Zij zullen kinderen Gods genoemd worden.

Zij worden vervolgd om de gerechtigheid. De onrechtvaardige wereld verdraagt de rechtvaardigen niet. Maar hunner is het Koninkrijk.

Als de wereld de discipelen smaadt en verdrukt en van allerlei kwaad be-ticht, omdat zij Christus volgen, dan mogen zij zich verblijden. Want hun loon is groot in de hemelen.

Als de Here Jezus zulke heerlijke dingen van z'n leerlingen zegt, zullen wij dan het tegendeel beweren? Want van tweeën één: Dit is waar of niet waar. Niemand van ons zal zeggen, dat de Heiland geen waarheid sprak. Maar dan geldt dat vandaag toch ook nog? Of moeten we zeggen, dat de gemeente alleen maar bestaat uit brutalen en ruziemakers en onbarmhartigen en onreinen van hart en mensen, die hoog van de toren blazen en zichzelf wel kunnen redden? Als dat waar zou zijn, laten we dan „de tent maar sluiten”. Laten we dan maar ophouden met preken van het Evangelie. Dan zou het geen kracht zijn tot redding. En laten we dan ook maar ophouden met het bekend maken van alles, wat de Here Jezus geboden heeft.

Om alle misverstand te voorkomen: ik heb nooit verkondigd dat wij evenals alle mensen, nooit brutaal zouden zijn. En geen ruzie zouden maken. Enz. enz. Wij christenen, gelovigen, heiligen en rechtvaardigen, zijn van natuur geen haar beter dan wie ter wereld ook. Maar ik heb wel verkondigd, dat het Evangelie een kracht Gods tot redding is. Dat de Redder der wereld door Woord en Geest nieuwe mensen maakt. Van allen die het leven en de zaligheid van Hem verwachten. En ik heb daarbij verklaard, dat er in het leven der gelovigen niets vanzelf gaat. Maar dat wij hebben te strijden om in te gaan. En als wij dat niet willen, dat we dan geen deel hebben aan het Koninkrijk Gods.

Laten we nu verder luisteren naar wat Jezus in de Bergrede zo hier en daar heeft gezegd. Psalm 87 bevat, berijmd, de volgende zin: „Men spreekt van u zeer herelijke dingen.” Dat doet de Heiland ook van zijn volk. Zijn discipelen vormen het zout der aarde. Het licht der wereld. Allen, **die in Hem geloven krijgen de opdracht:** „Laat uw licht schijnen voor de mensen opdat zij uw goede werken zien. En uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken”.

Zij zullen niemand doden. Maar wat meer is, niet in toorn met een broeder of zuster leven. En niemand uitschelden voor dit en dat.

Zij zullen niet alleen geen echtbreuk plegen. Maar ook de hand afkappen, die tot zonde verleidt. En het oog uittrekken, dat onze begeerlijkheid wekt. Zij zullen na een slag op de rechterwang ook de andere toekeren. Niet terugslaan. Maar wel rekenschap vragen van de man, die slaat. Zo iets als: Heb ik die slag verdiend, sla dan maar verder. Zo niet, waarom sla je dan? Zij zullen vijanden liefhebben. Voor vervolgers bidden. Dus meer dan het gewone doen. En dan dat ontzagwekkende en toch heerlijke: „Gij dan zult volmaakt zijn. Gelijk uw hemelse Vader volmaakt is”.

We zullen onze gaven geven zó, dat de linkerhand niet weet wat de rechter doet. En dat niet om door mensen geprezen te worden. We zullen ook niet bidden en vasten „voor het oog van neêrlands volk”, zo zei men dat in mijn jeugd.

We zullen geen schatten op aarde bij mekaar schrapen, maar schatten in de hemel verzamelen.

We zullen niet zo maar oordelen. Denkt om de splinter in het oog van uw br. en zr. Maar vergeet vooral de balk in eigen oog niet.

Hoe zullen we onze naaste behandelen? Zó, zegt onze Heer en Meester: „Alles nu wat gij wilt, dat u de mensen doen, doet gij hun ook aldus. Want dat is de wet en de profeten”.

Hij laat ons ook weten, dat dit alles ons niet aanwaait, om zo te zeggen. Hij zegt immers, dat we moeten ingaan door de enge poort. En dat we moeten wandelen op de smalle weg. Want de wijde leidt naar het verderf. Dat er velen zijn, die op de brede weg gaan, mag ons niet hinderen om de smalle weg te kiezen.

Als we dit alles overdenken is het dan niet om te schrikken? Het is inderdaad ontzagwekkend. Maar ook heerlijk. Dit laatste toch ook!

In een vorig praatje heb ik al verteld, dat één van m'n leermeesters — een achtenswaardig en vroom man — mij heeft willen bijbrengen, dat die Bergrede alleen maar bestemd was om ons tot zondekennis te brengen. Ze

zou geen regel voor een christelijk leven zijn. Had die broeder gelijk?

Laten we horen wat de Here Jezus Zelf gezegd heeft:

„Niet ieder die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen ingaan. Maar wie doet de wil van mijn Vader, die in de hemelen is. Velen zullen op de dag der oordeels tot Mij zeggen: Here, Here, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd en in uw naam boze geesten uitgedreven en in uw naam vele krachten gedaan? Dan zal ik hun publiek zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij daders van ongerechtigheid”. Het komt er op aan, dat we de woorden van de Here horen en doen. Wie ze niet doet bouwt op zand. Wie ze doet bouwt op een rots.

Dat is wel wat anders dan: Jullie zullen er toch wel niets van maken! Dat er altijd weer vele hoorders zijn, die de wil van de hemelse Vader niet doen is geen reden om te zeggen: Dan zal ik het ook maar laten. Al zouden er in zekere tijd maar 10 zijn of maar 5 of niemand anders dan zou het mijn en uw taak nog zijn naar het doel te jagen: „Onderhouden alles wat de Heer geboden heeft.” Hopend op de genade van Jezus Christus. D.w.z. op de kracht van Zijn genade rekenend. Want dat is de betekenis van het bijbelse hopen: Met zekerheid verwachten!

Zijn wij daartoe onmachtig? Ja, even onmachtig als de verlamde uit Matth. 9. Hij kon geen lid verroeren. Uit zichzelf niet. Maar de Heiland zei tot hem: „Sta op, neem uw bed op en ga naar huis.” Toen heeft die man geloofd en gedacht: Als Hij daar het zegt, dan kan ik het. En hij deed het. Als die lamme bij zichzelf gezegd had: „Ik zou wel graag willen opstaan en het zou ook wel moeten, maar het kan nu eenmaal niet”, dan had hij daar om zo te zeggen nog gelegen! Dat is dunkt mij ook de toestand van velen, die alleen maar over de menselijke onmacht spreken. Ze zeggen dan en menen dat het erg vroom is: „Het is wat, te moeten en niet te kunnen!” Maar als we geloven in de kracht van het Evangelie en de macht van de Geest van Jezus Christus, dan staan we op tot een nieuw leven. Door de kracht, die God geeft. Dan piekeren we niet over de verhouding van Gods werk en ons werk. We begrijpen zelf niet hoe dat in mekaar zit. Maar dan doen we wat we kunnen. En meer vraagt God van niemand.

terloops.....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Bij het overlijden

van Laurens Frederik Venderbos

'Goedkope genade betekent genade als leer, als principe, als systeem; betekent vergeving der zonden als algemene waarheid, betekent liefde van God als christelijk godsidee.

Goedkope genade is genade die wij voor ons zelf hebben.

Goedkope genade is genade zonder navolging, genade zonder kruis, genade zonder de levende, mensgeworden Jezus Christus.

Kostbare genade is de verborgen schat in de akker, ter wille waarvan de mens heengaat en met vreugde alles verkoopt wat hij had; de kostbare parel, ter wille waarvan de koopman al zijn goederen prijsgeeft.

Kostbare genade is het evangelie, dat altijd weer moet worden gezocht, de gave waarom moet worden gebeden, de deur waarop moet worden aangeklopt.

Kostbaar is zij, omdat zij oproept tot navolging...

Deze zinnen zijn overgenomen uit het boek 'Navolging' van Dietrich Bonhoeffer. Ik was met het lezen van dit boek juist begonnen toen ik hoorde van het plotseling overlijden van Rens Venderbos. Na een paar dagen van ziekte ontsliep hij. De

dokters konden hem niet verder helpen, God kon dat wel want Rens ontsliep in vertrouwen op zijn Heer en Heiland. De dokters konden hem niet in leven houden. God kon dat wel want wie in Hem gelooft leeft ook al is hij gestorven.

—o—

Rens was een navolger van God, hij was geen meeloper. Gods genade was voor hem niet goedkoop maar kostbaar, hij wist dat die genade elke dag opnieuw moet worden gezocht. Hij wist ook dat die genade zó kostbaar is dat ze heel veel van mensen vragen kan. Gods genade was voor Rens geen uit het hoofd geleerd dogma, geen algemene waarheid zonder meer. Rens wist dat deze genade van God om navolging vraagt en hij heeft zich in zijn leven bereid getoond een navolger te zijn. Hij wist dat een discipel niet meer is dan de Heer en hij heeft de kosten van het discipelschap aanvaard en het ervaren dat hier op aarde de kosten niet altijd voor de baat uitgaan. Het volgen van Jezus heeft veel van hem gevraagd, hij heeft geen gemakkelijk leven gehad. Rens was niet alleen bereid om te geven wat God vroeg, maar ook bereid om te aanvaarden wat God gaf. Dat is niet altijd even gemakkelijk voor hem geweest, hij heeft er wel eens moeite mee gehad, hij is ook wel eens bitter gestemd geweest, maar dit stond voor hem vast:

'Ver weg van U is het geen leven, U ontrouw zijn is niemand zijn'.¹⁾

—o—

En nog sterker voorbeeld van de macht van het bevel des Heren is de geschiedenis van Lazarus. Die reeds dagen in het graf was. Groter onmacht is wel niet denkbaar. Maar op het woord van Jezus Christus stond Lazarus op! Woord en Geest van Christus zijn nog machtig om ons op te wekken tot een nieuw leven. Dat Woord is een „zaad der wedergeboorte” of bekering. Daarbij moeten we niet denken aan een geheimzinnig schepingswoord, buiten het Evangelie om, dat God inwendig tot onze „ziel” spreekt. Maar het is zoals we lezen in I Petrus 1 : 23 en 25: „... wedergeboren niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en blijvende woord van God... Dit nu is het woord, dat u als evangelie verkondigd is”.

Ik ben nogal veel in aanraking gekomen met mensen, die in hun omgeving als zeer vroom werden geëerd, die „de weg” als onmogelijk zwaar voorstelden. Een bekende uitdrukking in die kringen was: het gaat zo makkelijk niet! Maar de Heiland spreekt van voorgangers, die lasten opleggen, te zwaar om te dragen. Wie zich daaronder bogen werden er doodmoe van. De meerderheid van het volk begon er maar niet aan. Het was toch wat men noemt onbegonnen werk. Maakt de Heiland der wereld het z'n hoorders zo zwaar als de Schriftgeleerden? Geen sprake van. Hij roept hun toe: „Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven; neemt mijn juk op en u wordt mijn leerlingen. Want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart. En gij zult rust vinden voor uw zielen (in uw leven). Want mijn juk is zacht en mijn last is licht”. Matth. 11 : 28-30. Ik weet wel, dat men kans heeft gezien ook deze nodiging in z'n tegendeel te veranderen. Op deze manier: O, wat moet en mens er zwaar onderdoor gaan. Hij moet eerst doodmoe worden van z'n zondenlast. Eerst moet hij om zo te zeggen helse smart gevoeld hebben. Eerst dan mag zulk een zwaar belaste de uitnodiging van de Heiland aannemen. Zó heeft men ernstige zoekers tot vertwijfeling gebracht! Goed bedoeld? Dat zal wel. Maar slecht gedaan.

Laten wij er maar bij blijven: We mogen, zó als we zijn, tot de Heiland der wereld komen. In Hem geloven. En zijn juk op ons nemen. Dan zullen we gewaar worden, dat zijn last licht is.

Rens is in zijn leven bereid geweest om hard te werken. Naast de drukte van zijn beroep en zijn gezin had hij tijd over voor allerlei werk. Zelf heb ik hem leren kennen in het jeugdwerk, in zijn werk voor de jongensbond. Hij wilde in al dat werk een dienstknecht zijn, hij wilde dienen, zich geven. Het heeft hem veel verdriet gedaan dat zoveel tijd moest worden besteed aan allerlei kwesties, hij kon het eigenlijk niet verkroppen dat het juist in de kerk zo moeilijk is om elkaar vast te houden. In de kerkelijke strijd van tien jaar geleden heeft hij geworsteld om de eenheid te bewaren en het heeft hem onnoemelijk veel verdriet gedaan dat zijn werk voor de jongensbond in 1969 door anderen werd afgebroken, een kerkelijke meerderheidsstrategie zette hem en anderen buiten spel. Het navolgen van God heeft ook voor Rens betekend dat hij kerkelijk door een dal van diepe duisternis ging — en wat kunnen kerkelijke dalen diep zijn — en hij is dit kwaad dat hem overkwam blijven voelen, ook al vreesde hij het kwaad niet. Hij heeft het wel eens moeilijk gevonden om Psalm 23 te zingen, maar in de nacht van zijn sterven wist hij zich getroost omdat de God van Psalm 23 bij hem was. De kostbaarheid van Gods genade was rondom hem.

—o—

Denken aan en schrijven over Rens Venderbos roepen herinneringen op, blijde en droeve. Wat kunnen vriendschapsbanden hecht worden. Als Rens zou lezen wat ik

nu schrijf zou hij zeggen 'nu is het wel genoeg, eigenlijk al veel te veel'. Het mogen werken voor Gods gemeente was voor hem een vreugde, hij zag er Gods kostbare genade in. En bij dit alles wist hij zich vreemdeling op aarde, hij wist dat hij op weg was naar de toekomst, met het oog daarop werkte hij. Gods genade daarin te zien en te ervaren was hem genoeg.

'Bij U, ik ben altijd bij U.

Gij houdt mij vast, uw hand in mijn hand.

Alles zult Gij ten goede leiden, Gij voert mij mee in uw raadsbesluit.

Wat is de hemel voor mij zonder U, wat moet ik op aarde als Gij niet bestaat? Al wordt mijn lichaam ook afgebroken, al sterft mijn hart, Gij zijt mijn Rots, mijn God, de toekomst die op mij wacht'.¹⁾

—o—

Voor Annie en de kinderen ten slotte nog het slot van deze psalm:

'Bij U, mijn hoogste goed, mijn God, bij U ben ik geborgen'.

Rens is niet meer hier, maar bij God zijn jullie met elkaar wel geborgen.

¹⁾ Psalm 73 in „Vijftig psalmen” van Huub Oosterhuis en Michel van der Plas.

kerknieuws

Langerak — Ds W. H. Louwerse heeft het beroep naar de kerk van Langerak aangenomen; hij bedankte voor het beroep van de kerk van Doesburg-Velp.

Dalfsen — „25-jarig ambtsjubileum ds D. K. Smit. De kerkeraad van Dalfsen schrijft: Op 17 juli 1955 werd ds D. K. Smit bevestigd als predikant van Kantens, waarna hij de kerken heeft gediend van Blokzijl, Vlaardingen en Dalfsen/Zwolle. Ook is hij werkzaam geweest in het onderwijs en als legerpredikant. In verband met zijn gezondheid werd hem emeritaat verleend op 1 oktober '78. We hopen dat hij ook als emeritus predikant van de kerken van Dalfsen en Zwolle nog veel mag betekenen voor onze kerken.

Dit 25-jarig ambtsjubileum zal niet ongemerkt voorbijgaan. Tijdens een feestelijke samenkomst zal er gelegenheid zijn om ds Smit en mevr. Smit en hun kinderen geluk te wensen.

In verband met de vakantieperiode is deze samenkomst gepland begin september a.s. Dit zal nog nader worden aangekondigd."

Urk — Ds A. v. d. Dussen van Hardinxveld-Giessendam heeft bedankt voor het beroep van de kerk van Urk.

Almere-Haven — Voor hen die hun vakantie doorbrengen in het nieuwe recreatiecentrum „de Eemhof" volgen hier de kerkdiensten van de Ned. Geref. en de Chr. Geref. Kerk van Almere.

27 juli: ds H. J. van der Kwast

3 aug. ds A. Broersma

10 aug. ds H. J. van der Kwast
voorb. H.A.

17 aug. ds A. Broersma
viering H.A.

24 aug. ds A. Broersma

31 aug. ds O. Mooiweer.

Alle diensten worden gehouden in de Prot. Chr. lagere school „de Ark", Middenhof 210, Almere-Haven.

De aanvangstijd is 11 uur v.m.

nieuws uit breder kring

Stichting Bijbel en Vredesvraagstukken — Van deze stichting ontvingen we het volgende schrijven:

Aangemoedigd door de reacties op de uitgave van Shalom '79 — die met een oplage van 235.000 exemplaren in een grote behoefte bleek te voorzien — gaat de Stichting Bijbel en Vredesvraagstukken dit jaar opnieuw een alternatieve vredeskrant uitgeven. De krant die bijbelgetrouwe voorlichting wil geven over de vragen van

oorlog en vrede gaat Shalom '80 herten en zal eind augustus verschijnen in een oplage van minimaal 300.000 exemplaren.

Onderwerpen die in Shalom '80 aan de orde zullen komen zijn o.m.: de oorlogen van Israël en de betekenis daarvan voor vandaag, vrede in het Nieuwe Testament, de kommunistische visie op oorlog en vrede, christen zijn in de praktijk van de militaire dienst, leven onder een kommunistische diktatuur en een open brief aan de Nederlandse jeugd over 35 jaar bevrijding; ook dit jaar wordt in Shalom veel plaats ingeruimd voor een discussie over christelijk geloof en kernbewapening.

Medewerkers aan Shalom '80 zijn o.a.: Floris Bakels (schrijver van Nacht und Nebel), ir. J. van der Graaf (sekr. van de Geref. Bond in de Ned. Herv. Kerk), prof. dr J. P. Versteeg (Chr. Geref. hoogleraar te Apeldoorn), prof. dr ir. E. Schuurman (hoogleraar reform. wijsbegeerte), drs A. Kamsteeg (buitenlandredakteur Ned. Dagblad) en Gerhard Hamm (een in het Westen wonende Russische christen).

In de afgelopen weken hebben alle protestants-christelijke scholen voor voortgezet onderwijs, alsmede alle Nederlandse Hervormde, Gereformeerde, Christelijke Gereformeerde, Nederlands Gereformeerde en Vrijgemaakt Gereformeerde kerken een brief ontvangen van de Stichting Bijbel en Vredesvraagstukken met daarbij een bestelbon voor Shalom '80. Evenals vorig jaar wordt de alternatieve vredeskrant gratis verspreid. Het bestuur van de Stichting Bijbel en Vredesvraagstukken hoopt, dat de nodige financiën — er is ruim honderdduizend gulden nodig — bijeengebracht zullen worden via giften van particulieren, scholen en kerken. Het gironummer is 41.73.827, het bankrekeningnummer is 55.40a13.010, beide ten name van de Stichting Bijbel en Vredesvraagstukken te Bussum. Nu reeds kunnen exemplaren van Shalom '80 besteld worden op het administratie-adres: Postbus 1846, 1200 BV Hilversum. Tel. sekr. 035-41212; voorz. 03494-51106.

Redt Een Kind — We nemen een stuk van mevr. Rookmaaker over zoals we dat aantreffen in het kerkblad van Schiedam:

Mevrouw Rookmaaker is weer terug van een reis naar India, waar zij o.a. de kindertehuizen heeft bezocht. Zij schrijft hierover: „Bij een bezoek aan dit land bekruipt je altijd het gevoel van onmacht. Met alle hulp die door vele organisaties uit verschillende landen wordt gegeven, wordt de armoede niet minder. De sloppenwijken blijven, de vele arme mensen in de kleine dorpen krijgen geen beter bestaan en het aantal leprakolonies en repatriëringskampen wordt eerder meer dan minder. Je kan maar heel weinig daar aan doen. Gelukkig zijn daar ook de kindertehuizen met goed verzorgde kinderen, die blij naar je toe komen. Die in een kindertehuis een kans krijgen om deze armoede te boven te komen. Dat is wel iets om dankbaar voor te zijn. Dankbaar waren we ook toen we in Zuid-India zagen, dat deze hulp aan de kinderen sommige Hindoe ouders tot het geloof in de Here Jezus bracht. In Zuid-India heeft de Bethel Fellowship, met onze financiële hulp, kinderen opgenomen uit repatriëringskampen. Als

deze kinderen nog ouders hebben, gaan ze in de grote vakantie enkele dagen naar huis terug om de band met de ouders te bewaren. Op deze manier horen de ouders hoe de kinderen het hebben in het kindertehuis. De christelijke opvoeding brengt mee dat de kinderen de Here gaan liefhebben en dit merken de ouders. Zij willen meer weten over dit geloof, dat de mensen in de kindertehuizen er toe brengt hun kinderen te helpen. Het is nu gebeurd, dat verschillende van de ouders, na de bezoeken van de kinderen en van de mensen uit het kindertehuis, tot geloof zijn gekomen. Toen wij de eerste zondag bij Bethel doorbrachten werden daar 92 mensen gedoopt en op de tweede zondag 123. Dat waren mannen, vrouwen en kinderen. Hele gezinnen werden samen gedoopt en verschillende van deze kinderen kwamen uit het kindertehuis. Als men dan bedenkt, dat er vreugde in de hemel is over één zondaar die zich bekeert, dan waren die zondagen niet alleen blijde dagen voor ons, maar ook in de hemel werd feest gevierd, doordat deze hele arme mensen de Blijde Boodschap hadden gehoord en aanvaard. Veel gebed, ook van onze kant, is hiervoor nodig, want alleen het fundament is nog maar gelegd, en daar is men zich ook goed van bewust, het verder bouwen op dat fundament moet begeleid worden."

Internationaal Reformatorisch Verbond — Europese conferentie van 16 tot 21 augustus 1980.

Het Internationaal Reformatorisch Verbond hoopt in augustus a.s. zijn tweejaarlijkse internationale conferentie te houden. Het programma is zo opgesteld, dat daarin centraal staat de gemeenschappelijke bezinning op de taak en verantwoordelijkheid die de christenen persoonlijk en gemeenschappelijk in de wereld hebben, in de Gemeente en op de plaats die elk van hen in het leven van alledag heeft. De conferentie is tevens bedoeld als een appel op alle deelnemers om hetgeen zij tijdens de conferentie aan nieuwe ervaring en inzichten opdoen in eigen leven vruchtbaar te maken en ook anderen in hun omgeving daarin te laten delen.

Het algemene thema van de conferentie is: Uw Koninkrijk kome: De herwinning van een van God vervreemde wereld.

Het eerste gedeelte van de conferentie zal zich concentreren op het functioneren van de plaatselijke gemeente in erediens, onderlinge toerusting en bemoediging, getuigenis in zending en evangelisatie, en diaconale arbeid. Het tweede gedeelte zal de aandacht richten op de verantwoordelijkheden en mogelijkheden die de christenen persoonlijk en gemeenschappelijk hebben in de verschillende verbanden waarin zij leven en werken.

Programma:

Ingezet met een lezing over het algemene thema „Uw Koninkrijk kome", door prof. Jean-Marc Daumas van de Faculté Libre de Théologie Réformée te Aix-en-Provence.

Vervolgens een lezing over „Het wat en hoe van de Gemeente", door ds Harold G. W. Harland, Bromley, Kent, Engeland.

Het tweede gedeelte van de conferentie wordt ingeleid met een lezing onder de titel: „Gezanten van het Koninkrijk van God", door ds Aaron R. Kayayan, directeur van Perspectives Réformées, Emissions Radiophoniques te Parijs.

De volgende dagen gaat de conferentie uiteen in verschillende secties. Op het programma staan twee reeksen van telkens gelijktijdig te houden lezingen en discussies over verschillende onderwerpen. Elke reeks zal één maal worden herhaald, zodat elke deelnemer uit de in totaal acht onderwerpen er vier zal kunnen kiezen. Deze onderwerpen en de sprekers die deze zullen inleiden zijn:

- Het gezin, door Mevr. H. Bos-Arends, Delft;
- De school, door ds A. van Gent te 's Hertogenbosch;
- De industrie, door G. Goyder, Londen;
- Arbeidsverhoudingen, door A. Hordijk, Utrecht;
- De kunst door Peter Smith, Tolsworth, Engeland;
- De staatsburger en politicus, door A. Mutius, Düsseldorf, Duitsland (gevraagd);
- Politie en leger, door Robin Oake, Manchester, Engeland;
- Het medisch beroep, door Mevr. Marianne Charlier, Luik, België.

Dagelijkse Bijbelstudies door ds Stelios

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw",
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen",
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gronr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan, 71,
2104 VC Heemstede, tel.
023-285825.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

Kolaterakis, Thessaloniki, Griekenland.

De conferentie wordt afgesloten met een Forumdiscussie, waarin alle sprekers zitting hebben.

Er zal ruime gelegenheid zijn voor onderling contact, zowel in de groepsdiscussies als daarbuiten.

De voornaamste voertalen zullen Engels en Frans zijn.

Aankomst van de deelnemers: zaterdag 16 augustus, 's middags tussen 13.00 en 14.30 uur. Opening: 16 aug. om 15.00 uur. Sluiting: donderdag 21 aug. om 16.00 uur.

Plaats: Bijbelinstituut België, St. Janssteenweg 97, 3030 Heverlee, België, tel. 016-226790 (vanuit Nederland: 09-3216226790). Heverlee ligt enkele kilometers van Leuven, onmiddellijk ten noorden van de autoweg Brussel-Luik. Openbaar vervoer: per trein naar Leuven en vandaar per stadsbus naar Heverlee. Het Bijbelinstituut bevat 1, 2, 3 en meer-persoonkamers. Het gebouw is omgeven door een park (4 ha). Er zijn veel sportmogelijkheden inclusief een openluchtzwembad. Beperkte gelegenheid tot kamperen op het terrein. Meer kampeergelegenheid niet ver van het Bijbelinstituut.

Deelnemersprijs, inclusief logies en

maaltijden: volwassenen: 2700 Belgische francs (ca. f 183,—); voor jongeren tot 18 jaar en full-time studenten: 2200 B.fr. (ca. f 148,50); voor kinderen van 2 tot 12 jaar: 1400 B.fr. (f 94,50); voor kinderen tot 2 jaar: gratis.

Exclusief logies en maaltijden: volwassenen 800 B.fr. (ca. f 54,—); voor jongeren tot 18 jaar en full-time studenten: 400 B.fr. (ca. f 27,—). Aanmelding: Boomkwekerijlaan 31, Sint Genesius-Rode, België.

Steunfonds: Uit een groot aantal Europese landen worden deelnemers verwacht: van Griekenland tot Groot-Brittannië, van Finland tot Portugal, van Frankrijk tot Roemenië. Dat geeft vreugde maar ook zorgen. In het bijzonder zijn verscheidene deelnemers uit Oost- en Zuid-Europa slechts gedeeltelijk of in het geheel niet in staat hun reis- en verblijfskosten zelf te betalen, terwijl hun deelneming toch zeer op prijs wordt gesteld.

Rectificatie — In het gedicht van Joh. Maardapper „Gewacht... gewonnen” in het nummer van 4 juli is een zetfout geslopen. In de 1e regel van het 2e terzet moet „Adam” staan i.p.v. „Adam”.

1940 — 1980

„Wie op de Here vertrouwd zal niet wankelen, maar blijft als de berg Sion, voor altijd. Rondom Jeruzalem zijn bergen, zo is de Here rondom Zijn volk tot in eeuwigheid.”

Ps. 125 : 1 en 2

God dankbaar voor deze tijd en blij dat wij allen deze dag mogen beleven, delen wij U mede, dat onze ouders en grootouders

A. van Vugt en K. van Vugt-Tas

op 8 augustus a.s. 40 jaar getrouwd zijn. In familiekring zullen wij deze dag vieren.

Voor U, die onze ouders willen gelukwensen is er op 9 augustus a.s. thuis van 10.00-22.00 uur een open huis. U bent welkom in de Adolf van Nassaustraat 33 te Dordrecht.

Namens kinderen en kleinkinderen,
Ad van Vugt Jr.

Boomstede 55 - 3608 AC Maarssen

„Loof de HERE, mijn ziel,
en vergeet niet een van
Zijn weldaden.”

Dankbaar en blij delen wij U mee, dat wij op 24 juli 1980 40 jaar getrouwd zijn.

Wij hopen die dag in de familiekring te vieren.

J. van Veelen

A. J. van Veelen-Vis

Koningin Wilhelminalaan 38
3956 TD Leersum

Langs deze weg willen wij ieder die ons omringde met woorden van troost en gebed na het overlijden van mijn lieve man, onze zorgzame vader en grootvader

Jan van der Velden

dank zeggen.

Uw oprecht medeleven is ons in deze dagen tot steun geweest.

A. van der Velden-Meijer
kinderen en kleinkinderen

Gouda, juli 1980
van der Palmstraat 81

De tijd dat kerknieuws alleen in Kerknieuws stond...

is nog niet zó lang geleden. Als je goed geïnformeerd wilde zijn en niet zomaar een beetje 'bijblijven', was Kerknieuws van Scheps 'verplichte lectuur'.

Maar de tijden veranderen. Zo hebben grote kranten inmiddels ingezien dat nieuws uit de kerken voor velen interessant nieuws is.

Kerknieuws heeft zich bij die ontwikkelingen aangepast. Valt niet in herhaling maar blijft een objectieve bron van informatie voor kerkelijke meedenkers.

Een kennismakingsabonnement van nog geen tientje voor drie maanden of 13 nummers zal u daarvan overtuigen.

Gireer f 9,— op postrekening 1534121 t.n.v. Kerknieuws Heerlen met vermelding van "kennismakingsabonnement". Na verloop van de proefperiode wordt de toezending voortgezet als u dat wenst.

KERK NIEUWS
WEEKBLAD ONDER REDACTIE VAN Drs N. SCHEPS TE HEERLEN

Samenwerkingsorgaan voor
de gezondheidszorg gaat
meer activiteiten ontploffen

'De gezondheidszorg
biedt geweldige
mogelijkheden voor
'ontwikkeling'

045 -
710401

En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf, zalig de doden, die in de Heere sterven van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na.

Openbaring 14 : 13

De raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage deelt met verslagenheid mede, dat de HEERE uit het midden van onze gemeente heeft weggenomen broeder

Laurens Frederik Venderbos

op de leeftijd van 59 jaar.

De kerkeraad en de gemeente gedenken met dankbaarheid zijn arbeid in het midden der gemeente, die hij vele jaren met grote trouw en bekwaamheid heeft gediend in het ambt van ouderling en als secretaris.

Moge de HEERE zijn Vrouw en Kinderen sterkend en troostend nabij zijn met Zijn genade.

Namens de kerkeraad,
Ds J. D. Janse, voorzitter
I.J. Jacobs, secretaris

Gelovige en nette jongeman van 25 jaar zoekt langs deze weg idem jongedame

**om samen mee te
corresponderen
en eventueel later
kennismaking.**

Brieven met foto onder nr. 25-7 van dit blad.

TE HUUR

vanaf 16 augustus in Zwitserland
Kt. Appenzell:

gezellige bungalow;

alle comfort. Voor 4 à 5 pers.
Heel geschikt voor bijv. 2 oudere
echtparen.

Riant uitzicht - fijn wandelgebied.

Bellen: C. van der Meer,
tel.nr. 09-41 64 67 1234
of 053-35 45 02.

Te huur in Rolde

volledig ingerichte

STACARAVAN

Na 15 augustus — 4 personen.

Tel. 05920-55042.

GEEFT UW ADVERTENTIES SCHRIFTELIJK OP

Uiterlijk tot dinsdagmorgen, 10 uur, dient het materiaal in ons bezit te zijn.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist